

Styling: Tóth Linda • Hajj: Fülöp Zsófi • Smink: Somogyvári Dóra
Ruhák: Marks & Spencer, Massimo Dutti, H&M • Ékszerek: Ayala Bar, Swarovski

SZÖVEG –
SZÁM KATI

KÉPEK –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

A SZÍNHÁZ JOBBA EMBERRÉ TESZ

Ráckevei Anna számomra mindig valami szép komolyságot tett hozzá színpadi és filmes karaktereihez. Nem lehet véletlen, hogy általában ő a szinkronhangja a sokszínű, de mindig emberi tartást sugárzó *Meryl Streep*nek. (És képzeljék, a fotózáson észrevettem, hogy – bár kolléganője szőke és kék szemű, ő pedig igazi barna – még külsőre is hasonlít rá!) Most, hogy belegondolok, talán még abban is szerepe volt, hogy az Anna nevet olyan tulajdonságokkal ruháztam fel, mint nőiesség, fegyelem, finomság, műveltség, humorérzék – és második lányunkat Annának neveztük el. Leírt beszélgetésünk a tűnődő pillantások, bujkáló mosolyok nélkül jóval kevesebb, mint a valóságban, és hiányoznak belőle a nevetések is, amelyek a felelősség és empátia kívánalmai szerint pontosan megfogalmazott válaszai végére sokatmondó, őszinte kacagással tettek pontot, jelezve, hogy hiába is faggatnám tovább. De a képek sok mindenről árulkodnak.

♦ – Utoljára Pál Feritől hallottam, hogy az emberek egyik legnagyobb hibája ma a rugalmatlanság, pedig ha rugalmasak vagyunk, nagyobb teret engedünk az életnek. Te is azt írod a Csokonai Színház nyitóoldalán, igazgatói beköszöntődben, hogy a színház és a színész halála, ha belemerevedik önmaga sémáiba, ha elveszíti a nyitottságát. Mit jelent ez a rugalmasság és nyitottság a gyakorlatban?

– Nagyon sok olyan helyzet van, amit az ember elképzel, és aztán minden másképp történik. Ha mereven ragaszkodunk az elképzeléseinkhez, állandóan konfrontálódunk, és legtöbbször kudarcok érnek. A vezetői helyzet egyik nagy tanulsága, hogy ha megpróbálunk rugalmasan alkalmazkodni az adott szituációhoz, sokkal hatékonyabban lehet dolgozni. Természetesen vannak helyzetek, döntések, amikor

nem érdemes engedni, de a mindennapokban muszáj együttműködnünk.

– Nagyon sok színházban játszottál, de talán egyikben sem töltöttél annyi időt, mint a debreceniben. Miben különbözik ez a többitől?

– Sok helyen megfordultam, Budapesten is és vidéken is, de valóban, hét évig voltam itt színészként, és ez most a negyedik évem igazgatóként. Nagyon izgalmas volt az a világ, amit Vidnyánszky Attila színháza jelentett, különleges vendégrendezőket és színészeket hívott meg, nagyon sok érdekes impulzust kaptam. Ahhoz, hogy igazgató legyek, nyilván kellett jó adag önbizalom is, de talán ennél is fontosabb volt a munkatársaim iránti bizalom. Enélkül nem vállaltam volna, hiszen másképp nem is lehet egy ekkora intézményt működtetni.

– Az sem zavart, hogy ami egy vidéki színházban történik, nincs annyira benne a köztudatban?

– Fájdalmas, de szinte senki nem tud róla, hogy eljutotunk Párizsba, és kilenc estén át játszottuk az Odeon Színházban Valère Novarina Képzeltbeli Operettjét, ami korszakos esemény volt. Vagy hogy Bukarestben és Oroszországban, Jaroszlavlban mutattuk be a Mesés

férfiak szárnyakkal című darabot, amikor a város ezeréves fennállását ünnepelték. Jó színházat csináltunk, de erősödött bennem az érzés, hogy ami nem Budapesten történik, az nincs is – legalábbis a médiában. A Fodrásznő kapott egyedül nagyobb sajtóvisszhangot, amely nyert a Pécsi Országos Színházi Találkozón.

NEM KELL MEGFOJTANI DESDEMONÁT, HOGY ÁTÉLJE A SZÍNÉSZ AZT AZ INDULATOT, AMI A MEGFOJTÁSHOZ KELL.

– Hogyan tudnád bemutatni a debreceni Csokonai Színházat?

– Hosszú évek tapasztalata, hogy ahogyan egy városnak vannak jellegzetes stílusjegyei, minden színháznak is. Fontos megérteni, mi az, ami vonzza a helyi közönséget. Debrecenben nagy hagyománya van az operajátzásnak, a zenés műfajoknak, de szeretik a stúdiódarabokat is,

mert amikor Pinczés István volt a főrendező, megalakították a stúdiószínházat, és nagyszerű kortárs darabokat játszottak. Mint egyetlen kőszínháznak a környéken, minden műfajnak meg kell jelennie a műsortervben. A nemzeti státusz is erre predesztinálja az intézményt. Széles skálán mozog a közönség ízlése, ugyanakkor szerintem úgy működik jól egy színház, ha arra buzdítja a nézőt, hogy kóstoljon meg mindenféle műfajt, tanuljon meg minél több színházi nyelvet. El kell találni azt az arányt, amely szolgálja a szakmát, az önmagunkkal szembeni elvárásokat is meg a nézőket is.

– A zenés műfajok, a mozgás közel állnak hozzád? Annak idején a Dienes Valériáról szóló film kapcsán is közel kerültél a mozdulatművészethez.

– Kiskoromban minden vágyam az volt, hogy balerina lehessenek. Aztán – bár eljutottam a harmadik rostaig – nem vettem föl, mert nem voltak jók a testméreteim. De a tánc nagyon közel áll hozzám. Én prózai osztályban végeztem, nincs igazán gyakorlatom a zenés műfajokban, bár előfordult, hogy énekeltem előadásokban. Itt, Debrecenben viszont mindennapos az opera, az operett, a musical, az embernek igazgatóként hozzá kell szoknia az ezekkel járó feladatokhoz is.

– Befogadóként is közelebb kerültél ezekhez?

– Az biztos, hogy a szabályait megismertem. Az opera volt az, ami a legtávolabb állt tőlem, de amióta a Csokonaiban vagyok – nem csak igazgatóként –, azóta egyre jobban kibontakozik előttem a gyönyörűsége. Nagyon szép előadás volt például a *Borisz Godunov* vagy *Liszt Krisztus-oratóriuma*, ahol egy kis előszínpadi mozgással is megerősítettük a történetet. Hihetetlen érzés, amikor árad a zene, téged is magával visz, és repülhetsz vele! Ebben az évadban túl vagyunk egy *Bánk bán* bemutaton, s nagy izgalommal várom *Rusznják Gábor Varázsfuvola*-rendezését.

– Színészként változtatott rajtad az, hogy közben egy színház irányítása is a feladatod?

– Akármilyen pozícióban tölt el az ember egy bizonyos időt a színházban, ugyanúgy megismeri az örömeiket és a nehézségeket. Pontosan tudja, mi hogyan működik, függetlenül attól, hogy portásként vagy igazgatóként dolgozik. Tisztában van vele, hogy ez egy különleges munkahely, és mindenkitől igényel valami pluszt, hogy szeressenek bejárni az emberek, és közösen hozzanak létre valami varázslatot.

– Sokszor mégis intrikával teli, képmutató, élethetelen világnak látszik a színház. Mitől lesz egyik vagy másik?

– Mind a kettő jelen van, ahogy az ember életében is benne van a jó is meg a rossz is. Tőled függ, mit tartasz fontosnak, minek engedsz utat. Ha valaki például nem kap meg egy szerepet, és emiatt azt mondja, ez az egész egy rossz évad volt, holott sok más szerep az övé lehetett, akkor nem tudsz rajta segíteni. Van olyan típusú ember, aki azt akarja érezni, hogy neki hihetetlenül nehéz és méltánytalan a helyzete.

– **Vezetőként sem tudsz ez ellen tenni?**

– Sok helyzetben nem vagyunk képesek felnőttként viselkedni, ilyenkor a kívülálló nem sokat tehet, de igyekszem nem gerjeszteni és fokozni az ilyen konfliktusokat.

– **Azt olvastam egy veled készült interjúban, hogy a színház célja az, hogy jobb emberek legyünk. Hogyan tesz jobb emberré?**

– Segít, hogy jobban megismerjük és megértsük magunkat. Ha pedig jobban megértsük magunkat, közelebb kerülünk ahhoz is, hogy másokat megértsünk, több elfogadással és kevesebb konfliktussal élünk. Mindenképpen tévút, ha azt gondoljuk, hogy a színpadon ugyanazt kell csinálni, amit az életben tapasztalunk. Hiszen a színpadi létezés az élet sűrített esszenciája, egy absztrakció. Hálás vagyok, hogy találkozhattam *Taub Jánossal*, aki fantasztikus módon tudott arról beszélni, hogy miért nem jó a hiper-szuper realista irány. A színházban épp az a csodálatos, hogy kiemelve a valóság egyes részleteit olyan megvilágításba helyezi azokat, ahogy az életben soha nem látnánk meg. A színház morális intézmény, ez a lényege.

– **A Pesti Magyar Színházban nemrég mutatták be Visky András Júliáját, amelynek te vagy a szereplője. Egy monodrámában nehézség vagy szabadság a színésztársak hiánya?**

– Ha egyedül vagy, csak a te felelősséged, hogy jó-e az aznapi előadás, a te energiád működteti a pillanatokat, de te is irányítasz, rajtad múlik a tempó, hogy mit tartasz éppen fontosnak abban a percben. Nagyobb teher, de ha végül sikerül végigutaztatni magamat a közönséggel együtt azon az egy óra húsz percen, akkor az nagyon nagy öröm is.

– **A Júlia – Párbeszéd a szerelemről nehéz történet egy hétgyerekes, Duna-deltába kitelepített asszonyról, akinek a férje börtönben van. A borzalmas helyzetek átéléséhez volt bármilyen saját tapasztalatod?**

– Ez nem egészen így működik, legalábbis nálam nem. Van az embernek egy érzelmi skálája, ami szerencsés esetben jól elkülöníthető érzelmeket tartalmaz. A próbaidőszak alatt feltérképezzük, honnan hová szeretnénk eljutni, és az úthoz ezeket az érzelmeket használjuk fel. A színész évtizedeken keresztül azt gyakorolja, hogy az adott helyzethez megtalálja a megfelelő érzelmet, amitől az a jelenet életre kel. Függetlenül attól, hogy engem elhurcoltak-e a Duna-deltába vagy megölték-e az anyámat, nekem azokat az érzelmeket kell tudnom mozgósítani, felerősíteni és minél sokrétűbben egymás mellé tenni, amelyek az adott helyzetet hitelessé teszik. Nem kell megfojtani *Desdemonát*, hogy átélje a színész azt az indulatot, ami a megfojtáshoz kell. Ha érzelmgazdag életet élünk, nyilván gyarapszik az eszköztárunk, és a megfigyelés képessége is elengedhetetlen.

– **Bár egy monodrámáról beszélünk, amely a szerelem erejéről szól, az egyoldalú párbeszéd mégsem a férjjel, hanem Istennel zajlik.**

– Ő ennek a szerelemnek a harmadik szereplője. A történet jó példa arra, hogy anélkül a mélységes bizalom és hit nélkül, amellyel Júlia bízott a férjében, nem bírta volna végigcsinálni mindazt, amit az élet ráért. A darab végén azt mondja: „*Csupán egynek nem elég hűséget fogadni, kell még egy harmadik, hogy az adott szónak értelme legyen.*” A harmadik „személy” mint tanú megerősíti két ember szövetségét.

– **A fizikai távollét nagy erőpróbája a kapcsolatoknak. A Budapest és Debrecen közti ingázást mennyire volt könnyű elfogadnod?**

– Elég nagy áldozat mindannyiunk részéről, de nem tudok olyan időre visszaemlékezni, amikor nem így éltünk, csak most én vagyok az ingázó. Biztos lelki háttér kell ahhoz, hogy ez így működhessen. Szerintem nem az ingázás létén áll vagy bukik egy kapcsolat, hanem azon, hogy megvan-e közöttünk a kölcsönös odafigyelés, a szeretet, a tisztelet, a hűség, a közös célok és az elköteleződés.

– **Melyik az otthonod?**

– A színházi otthonom itt van Debrecenben, de a családom Budapesthez köt.

Ráckevei Anna és a hátsó borítónkon is látható óvónénije, Pagács Imréné Kati néni egy csíksomlyói kiránduláson, 1966-ban.

– **Két gyermeked van. Épp hívtok a fiad, miközben beszélgetünk. A társalgásokat hallva úgy tűnik, nem vagy egy „túlaggódó” anyuka. Veled is ilyenek voltak a szüleid?**

– Ők sem voltak szigorúak. A két bátyám viszont szigorúbb volt, mert úgy érezték, hogy engem jobban elkényeztetnek. Velem a szüleimnek könnyebb dolga volt, de a mostani fiatal generációnak nagyon megváltozott a világgal való kapcsolata. Ennek felnőttként általában csak a negatív oldalát érzékeljük. Lehet, hogy ez egy olyanfajta forradalmi változás, mint amikor az emberek a földművelő életmódból átköltöztek a városokba, és elfelejtették, hogyan lesz a gabonából kenyér. Vagy épp az írásbeliségbe való átmenet a színhagyományozás korából. Nyilván ott is elveszett sok minden, a személyes előadás ereje, romlott az emlékezőtehetség. Ma is zajlik egy nagy átalakulás, a közös történeteink, a családi és közösségi hagyományaink elvesznek, van viszont helyettük rengeteg olyan történet, amelyhez valójában nincs személyes kötődésünk, és ezek párhuzamosan, egyszerre áramolnak át az agyunkon.

– **Az ehhez szokott fiatalok számára adhat élményszerű alternatívát a színház?**

– Nekünk csak pozitív tapasztalataink vannak. A tantermi előadásaink beváltak. Tavaly a Szikszai Rémusz rendezte nagyszínpadi *Rómeó és Júlia* mellett *Verona 1301* címmel vittük el a szerelmi történetet az osztálytermekbe, idén pedig a – Lessing *Bölcs Náthánjából* írt – Jeruzsálem a vallásháborúról, a vallási toleranciáról, a judaizmus, a kereszténység és az iszlám konfliktusairól szól. A fiatalok természetes közege a játék, így a színház olyan varázslattá tud válni, ami mindig képes vonzani őket. Nincs csodálatosabb, mint amikor a gyerekek

szerepjátékot játszanak! Ez az igény mindenkiben ott van: belebújni valakinek a bőrébe, azonosulni vele. Nem véletlenül használja a pszichológia, a pedagógia is a drámajátékot mint eszközt.

– **Szinkronszíneszként is sokat dolgoztál. Ilyenkor fontos, hogy a színészt jól ismerd, vagy elég, ha a szerepre koncentrálsz és arra, hogy ő hogyan formálja meg? Vagy akár változtathat is a hang az alakításon?**

– A szinkronizálás alkalmazott műfaj. Akkor csinálom jól, ha teljes alázattal és odafigyeléssel megpróbálom visszaadni az utolsó kis hangsúlyt is. A nagy színész-elődök amellet, hogy a hangjukkal képesek voltak hiánytalanul megteremteni az adott karaktert, azt is tudták, hogy a saját egyéniségüket beleadva telítettebbé, sűrűbbé, gazdagabbá tegyék a vásznon látható színész jelenlétét.

– **Legtöbbször te vagy Meryl Streep magyar hangja. Azt mondtad, nagyon szereted, és jó színésznőnek tartod. Miért?**

– Nagyon érzékeny művésznek tartom, hitelesen tud eljátszani szinte mindent, egészen szélsőséges karaktereket is, úgy, hogy közben mindig önmaga marad. Rengeteg szerepet kap, és látszik, hogy komolyan meggondolja, melyiket játssza el.

– **Van olyan szerep, amit te nem vállalnál vagy vállaltál el?**

– A szerep, a karakter miatt talán nem volt ilyen, csak a darab miatt. Van olyan téma, ami nem izgat, mert nem tartom fontosnak a kérdés fölvetését. Ilyet már utasítottam vissza.

– **Számodra mi most a legnagyobb szakmai kihívás?**

– Talán az, hogy elő kell készítenünk a Csokonai Színház felújítását. A következő évadot még az épületben töltjük, és jövő nyáron ki kell költözködnünk.

– **Az ilyen praktikus dolgokban való részvétel mennyire idegen tőled?**

– A színház gyakorlati működtetése olyan emberi találkozásokkal jár együtt, amikre egyébként nem lenne szükségem. Meg kellett tapasztalnom ezt is, közben erősödött az emberismeretem, és magamról is sokat tanultam. Ez is a rugalmasságról szól, azt hiszem. ♦